Oorlogsherinneringen van G.N. Schulpen

Oorlogsverhalen… er leven er tal van onder onze bevolking en ze zijn allemaal meer dan waard en waardevol om bewaard te blijven voor ons nageslacht. Wij proberen als Amici Insulae, Vrienden van het Eiland in de Maas, Stevensweert & Ohé en Laak, deze herinneringen te bewaren, te archiveren en te documenteren zodat ze niet in de vergetelheid raken en we deze door kunnen geven aan de volgende generatie. Een oorlogsherinnering is een ervaring uit de periode 1940-1945 die in het geheugen is opgeslagen en die men zich voor de geest kan roepen. G.N. Schulpen (Sjra) is geboren op 20-08-1925 en was viertien jaar oud toen de oorlog uitbrak. Hij woonde met zijn ouders en drie zussen op de boerderij aan de Dijkstraat nr. 48, tegenwoordig Moeder Magdalenastraat 17, te Ohé en Laak. De weg over de dijk was in die tijd zo smal dat alleen met voertuigen gepasseerd kon worden ter plaatse van op- en afritten. Hij vertelde over gebeurtenissen die zich in deze bewogen periode in en rondom de boerderij hebben afgespeeld. Als interviewer wil ik een speciaal dankwoord richten aan de heer Schulpen dat ik hem meerdere keren heb mogen bezoeken om dit verhaal over deze moeilijke periode van Ohé en Laak op te tekenen. De bereidwilligheid en het enthousiasme van deze 92-jarige om mij te helpen was enorm en hartverwarmend. Twee onderwerpen uit deze periode die in die tijd grote indruk op Sjra Schulpen maakten zal ik dan ook proberen zo goed mogelijk te verwoorden en met diverse foto's duidelijk maken.

Sjra ging op 9 mei 1940 naar bed met het bange vermoeden dat de oorlog zeer nabij was. Dat deze vermoedens juist waren, bleek op vrijdag 10 mei 1940 toen hij om 04.00 uur ruw gewekt werd door grote aantallen Duitse vliegtuigen die laag over Ohé en Laak vlogen en de dreunende explosies en schoten in de verte. De explosies waren afkomstig van de diverse bruggen die in de omgeving door het Nederlandse en Belgische leger werden opgeblazen. De verdediging langs het Julianakanaal, aan Ohé en Laakse zijde, rondom de brug van Aasterberg, stelde niet veel voor en werd uitgevoerd door een sectie[1] soldaten die waren gehuisvest in een grote houten, groene gemeniede barak die in het voorjaar van 1940 gebouwd was op de weilanden van Mofers en Pustjens tegenover de boerderij van de familie Pustjens en de oude school, tegenwoordig Raadhuisstraat 1. In dit onderkomen werden slaapgelegenheden gerealiseerd met een eigen toilet die aan de eigentijdse eisen voldeden;

Foto van G.N. Schulpen.
Voor de administratie van persoonsbewijzen.[2]

kortom de soldaten hadden het er best naar hun zin in de korte periode dat ze ervan hebben mogen genieten. Deze barak is later door de Duitsers afgebroken en meegenomen voor eigen gebruik. De verdediging van de brug, die zich toen achter de draaikom van het kanaal bevond, bestond uit een oud kanon,'6-veld'[3], dat noordelijk van de weg naar Aasterberg stond opgesteld. Tegenover de Kaaimuur van Echt lag een betonnen kazemat waarin zich een lichte mitrailleur bevond. Verder bevonden er zich twee lichte mitrailleurs in de buurt van de brug. De mitrailleurs en het kanon waren ingegraven in de grond en de wanden waren versterkt met houten planken. Langs de hele oever van het Julianakanaal bevond zich een prikkeldraadversperring. De gevechten bij de brug van Aasterberg en Stevensweert duurden maar even en de boerderij van de familie Smeets, Contelmostraat 6, liep lichte schade op, omdat deze in het schootsveld van het geschut van de Duitsers lag, die de kazemat bij de brug onder vuur hadden genomen, waardoor deze spoedig werd uitgeschakeld. Na een hevige schotenwisseling werd het vuur van de verdedigers tot zwijgen gebracht en staken de Duitsers met rubberboten het kanaal over waarna de strijd na anderhalf uur werd opgeheven en om 10.15 uur klonken de laatste schoten. Tijd om over de Maas terug te trekken was er niet meer. De stelling achter het Julianakanaal had opgehouden te bestaan. Soldaat Albert Rutten[4] uit Ohé en Laak was heel overstuur bij de boerderij van de familie Schulpen aangekomen en zei dat hij zijn geweer in de Maas had gegooid. Hier kreeg hij het advies van vader Schulpen het uniform te verruilen voor burgerkleren. Hij is zonder gevangengenomen te zijn veilig naar huis teruggekeerd. Bij Aasterberg sneuvelde de Nederlandse soldaat Lamers[5] uit Nieuwenhagen. Aan Duitse zijde zouden volgens ooggetuigen dertien soldaten zijn gesneuveld. De eerste kennismaking met de Duitsers was een motorfiets met zijspan waarin een Duitser met mitrailleur zat. De Duitse troepen waren over de brug van het Julianakanaal van Roosteren, die ongeschonden in Duitse handen was gevallen, naar Ohé en Laak getrokken.

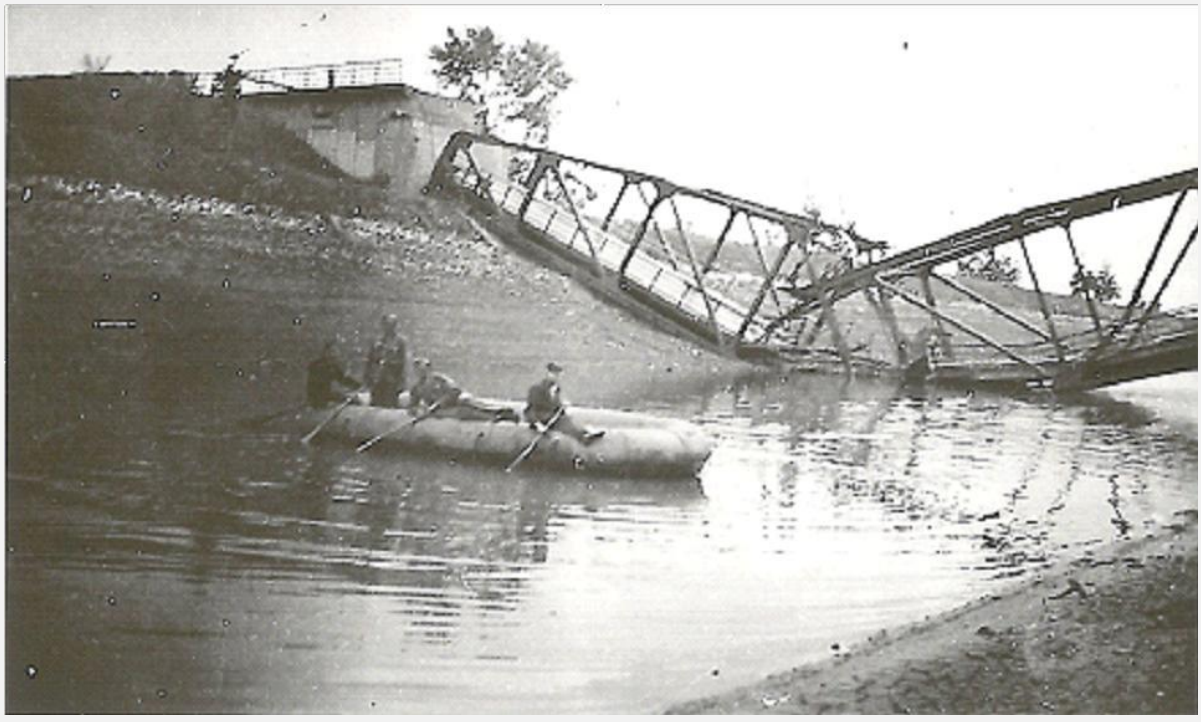

De door de Nederlandse militairen vernielde brug over het Julianakanaal tussen Ohé en Laak en Echt op 10 mei 1940

Omdat de brug over de Maas bij Maaseik, door het Belgische leger, op het laatste moment nog was opgeblazen en ze van mening waren dat ze de Maas, die vroeger bij Walburg doorwaadbaar was, konden oversteken. Dit kon echter niet meer omdat de Maas zich had verlegd en het water nu veel te diep was. Een enorme stoet Duitsers per fiets en te voet trok door Ohé en Laak naar de Maas bij Walborg. Het meeste grotere oorlogsmaterieel van de Duitsers werd door paarden voortgetrokken. Vele Duitsers waren vermoeid en lagen in de weilanden naast de weg, die door Ohé en Laak naar de Maas liep, uit te rusten. Op de Koeweide stond veel geschut van de Duitsers opgesteld en waren veel soldaten aanwezig. De verdediging aan Belgische kant bestond alleen uit een vuurstelling ingegraven in de grond precies tegenover de boerderij van Sjra Schulpen. Bij het zien van de enorme troepenmacht aan Nederlandse kant hebben de Belgische soldaten het zekere voor het onzekere genomen en zonder een schot te lossen de benen genomen. Hierna hebben de Duitsers de hele dag m.b.v. een ponton met een lier soldaten en materieel overgezet. Tijdens deze bezigheden werd er nog een aanval door de Franse luchtmacht uitgevoerd waarbij naar zeggen vier doden vielen. Toen de noodbrug bij Roosteren over de Maas klaar was trokken alle troepen weer weg uit Ohé en Laak en was de rust wedergekeerd. In juni zijn alle dienstplichtigen van Ohé en Laak weer veilig thuis gekomen.

Luchtfoto van de RAF[6] van 03-12-1944
A = boerderij van G.N. Schulpen B = resten van het verwoeste kasteel Walburg

In de nacht van zaterdag op zondag, 16/17-8-1941, was Sjra Schulpen getuige van een gebeurtenis die hij zijn hele leven niet meer zal vergeten. Hij werd rond 03.00 uur wakker en dacht dat het onweerde. Sjra is naar beneden gelopen en achter de boerderij heeft hij samen met zijn vader de bommenwerper[7], die uit de richting Roermond-Linne-Maasbracht brandend kwam aanvliegen, zien neerstorten. Het vliegtuig is even in de lichtbundel van het zoeklicht geweest dat in het veld bij het Wehrmachthuisje[8] stond opgesteld. We hadden een zware roffel gehoord, dit is mogelijk het genadeschot van het Duitse jachtvliegtuig[9] geweest die de bommenwerper afschoot. De tweemotorige bommenwerper kwam terug van Köln. De eerste brokstukken, van de vleugel, kwamen neer in de canadapopulieren op de plaats waar nu het

Vliegtuigoorlogsmonument staat bij de St. Anna-Kapel. De bommenwerper vloog eerst aan de voorkant van de huizen van de Laak. Bij de familie Graus, thans Hotel Restaurant Lakerhof, Walburgisstraat 3, is hij de huizen overgevlogen en vervolgde zijn weg aan de achterkant van de huizen van de Laak naar de dijk bij het Moeder Magdalenahuisje en de boerderij van de familie Peulen waar het neerstortten. De bemanning heeft ondanks dat het toestel in brand stond Ohé en Laak van een ramp weten te behoeden door er voor te zorgen om niet op de huizen neer te storten. Bij de familie Graus was een vleugel van het toestel, via het dak van het huis, naar beneden gekomen en stond recht voor het huis. De vleugel is door de bewoners tegen de elektriciteitspaal aan de andere kant van de weg gezet. De Duitsers verwonderden zich later hoe het mogelijk was dat de vleugel op die plaats terecht was gekomen zonder dat de elektriciteitsdraden beschadigd waren, dit was eigenlijk niet mogelijk. Een dag later kwam 's morgens een vrachtauto met twee gevangengenomen gewonde geallieerde bemanningsleden, van andere afgeschoten bommenwerpers, over de Laak rijden. Ze passeerden de vleugel die bij de familie Graus langs de weg lag en keken er aandachtig naar. Een Duitser die toevallig in de buurt liep, sloeg hard met een stok op de vleugel waardoor de mannen op de vrachtauto hevig schrokken. Een kleiner stuk van de vleugeltop en een motor is voor café Bongaarts, Walburgisstraat 13, terechtgekomen. Achter het huis in de wei van de familie Beunen, Moeder Magdalenastraat 8, kwam een brandstoftank van het toestel neer. Van deze tank heeft Sjra Schulpen, zonder dat iemand het zag, de rubbers van de afdichting voor de kerosine afgesneden omdat rubber in die tijd een schaars product was en altijd wel voor iets te gebruiken was. Langs de hele Laak lagen onderdelen van het vliegtuig. Vele kleine stukken werden door de bewoners verzameld, iets dat verboden was door de Duitsers. Hiervan werd later van alles van gemaakt, bijvoorbeeld ringen en hangertjes.

1ste piloot, sergeant Thomas Anthony Sherman, RCAF[10] .
22 jaar oud, behoede de Laak voor een ramp.

Toen het vliegtuig neerstortte op een perceel van de familie Beunen in de buurt van het Moeder Magdalenahuisje, was er een geweldig grote vuurbal en vuurgloed waar te nemen. Verder hoorden we diverse explosies van de munitie van het boordgeschut. Omdat de bommenwerper terugkwam van Köln had hij gelukkig geen zware bommen meer aan boord. Het toestel was in de grond geslagen en lag op de kop met de wielen omhoog, waarvan de velgen brandden. De Duitsers, die het zoeklicht bemanden bij het Wehrmachthuisje, waren als eerste bij het vliegtuig. Het toestel brandde geheel uit en er werden geen bluswerkzaamheden door de Duitsers verricht. De achterste geschutskoepel met het wiel was nog intact en lag niet op de kop en was een stuk van het toestel verwijderd. De staartschutter lag nog in de koepel. Het was net of hij lag te slapen. Zijn hoofd was gedeeltelijk weggeslagen en de geschutskoepel lag vol munitie en lege hulzen. Toen het licht werd is Sjra Schulpen vaak achter de boerderij naar het vliegtuig gaan kijken. Je mocht niet dicht bij het toestel komen. We keken stiekem over de dijk waartegen het toestel bijna was aangevlogen en werden door de Duitsers die het toestel bewaakten weggejaagd. Na de hoogmis ben ik met vader gaan kijken. Er hadden zich veel mensen van Ohé en Laak en omgeving, waarvan veel mensen uit Echt, verzameld op de dijk bij het Moeder Magdalenahuisje waar we door de Duitsers op afstand werden gehouden en later uiteindelijk werden weggejaagd.

Illegaal vervaardigd sieraad, gemaakt van het plexiglas van de neergestorte bommenwerper

Er werd een tent in het weiland met appelbomen van de familie Peulen neergezet door de Duitsers, in de buurt waar het vliegtuig was neergestort. Deze tent was voor de groep Duitsers, van ongeveer vijf man, die het toestel dag en nacht moesten bewaken. Verder verbleven ze ook in de koeienstal van de familie Peulen, tegenwoordig Moeder Magdalenastraat 21. Pierre Joosten[11] was met het paard van de familie Vossen aan het ploegen in de buurt van het vliegtuig, toen één van de bewakers uit balorigheid over de tent heen schoot omdat Pierre volgens hem te dicht bij het toestel in de buurt kwam. Het paard werd door de poot geschoten, waardoor het na een paar dagen moest worden afgemaakt.
Vier bemanningsleden waren zo verbrand dat er alleen nog maar zwarte ineengeschrompelde klompen van waren overgebleven. Drie bemanningsleden zijn 's zondags al door de Duitsers

Ortskommandantur
Venlo

Venlo, den 21.8.1941

INGEKOMEN
VENLO
23 AUG. 1941
1E AFD. No. 7520.

An Verteiler.

Betr.: Neuhinzugekommene Gräber auf dem Soldatenfriedhof Venlo.
Bezug: Ohne Vorgang.

Die Ortskommandantur teilt mit, dass am 19.8.41 auf dem Soldatenfriedhof Venlo 18 engl. Flieger beerdigt wurden.

Reihe 17.

Grab 152	Unbekannter engl.Offz.	gef. 17.8.41	bei Swalmen	
Grab 153	Unbekannter engl.Serg.	" 17.8.41	Eisenbahnbrücke	nördl.Roermond
Grab 154	Unbek.engl.Flieger	" 17.8.41	"	"
Grab 155	Unbek.engl.Flieger	" 17.8.41	"	"
Grab 156	Unbek.engl.Flieger	" 17.8.41	"	"
Grab 157	Unbek.engl.Flieger	" 17.8.41	"	"
Grab 158	Unbek.engl.Flieger	" 17.8.41	bei Ohe Laak	
Grab 159	Erk.M. 529 825 R.A.F. M Jophing		"	"
Grab 160	Erk.M. 976 170 D A Cos Wilson		"	"
Grab 161	Serg.T.A. Sherman RAC. R.C.A.F.		"	"
Grab 162	Erk.M. 666 161 Can R.Airman Glolsen Cofe RCAF		Ohe Laak	
Grab 163	Erk.M. Grane 1181 874		bei Roggel	
Grab 164	Erk.M.Can J 13 270 Offz.W.A.Casey RC RCAF		"	
Grab 165	Unbek.engl.Flieger		"	
Grab 166	P.O. Wells Erk.M.P.O. Wells GL RAAF Pres		"	
Grab 167	Unbek.engl.Flieger (Name im Rock Dotchin)		"	
Grab 168	Mendosa Michael	gef.19.8.41	bei Haelen	Namen wurden durch Gefangene festgestellt.
Grab 169	Lynn Jack	gef.19.8.41	" "	

Reihe 18
Reihe 19

1. Wehrmachtgräberoffizier
2. Bürgermeisteramt Venlo
3. Deutsches Haus Venlo
4. Z.d.A.

Feldwebel

Op 19-8-1941 werden de vijf bemanningsleden met dertien anderen begraven in Venlo

geborgen en de twee anderen zijn 's maandags pas geborgen omdat de resten van de bommenwerper nog te heet waren door de felle brand en omdat een gedeelte van het vliegtuig in de grond was geslagen waarin de twee overige bemanningsleden zaten. Aan de hand van de identiteitsplaatjes die de bemanningsleden[12] bij zich droegen konden de Duitsers de namen vaststellen. De gegevens werden door de Duitsers op de onderkant van het deksel van de kist geschreven waarin de bemanningsleden werden gelegd. De vijf omgekomen bemanningsleden werden op dinsdag 19-08-1941 tezamen met dertien anderen begraven op het soldatenkerkhof in Venlo[13] bij het voormalige St. Josephziekenhuis. Het militaire oorlogskerkhof van Venlo heeft bestaan tot 1948. De meeste Geallieerden en de vijf bemanningsleden werden herbegraven op de Engelse militaire begraafplaats Jonkerbos te Nijmegen.

Militaire oorlogskerkhof Venlo waar de vijf bemanningsleden lagen begraven in 1947

De Duitsers hadden opdracht gegeven om alle stukken van de bommenwerper, die verspreid over de hele Laak lagen, te verzamelen en bij de dijk in de buurt van de bommenwerper, bij de boerderij van de familie Peulen, bij elkaar te brengen. Veldwachter Antoon Thomassen[14] moest mensen van Ohé en Laak verzamelen die deze opdracht voor de Duitsers moesten uitvoeren. Op dinsdag 19-08-1941 is men begonnen met het ruimen van de wrakstukken van het vliegtuig. Het transportbedrijf van G. Damen[15] en Zoon moest de bijeengebrachte brokstukken transporteren naar het station in Echt waar alles in een treinwagon werd geladen. Jaren lang zijn op het perceel waar de bommenwerper was neergestort nog diverse vliegtuigonderdelen gevonden. De afdruk van het in de grond slaan van een gedeelte van de bommenwerper was nog jaren goed te zien en door de grote hoeveelheid gelekte olie en kerosine groeide er ook lang niets op deze plek.

G.H.H.L. Laugs

MODEL H1 *Bijlage der rekening nr.* 883

Gemeente Ohé en Laak

BEVELSCHRIFT TOT BETALING

PROVINCIE
Limburg

Nr. .....

DIENST 1941.

Afdeeling I
Hoofdstuk VI
Paragraaf .....
Volgnummer 85
van de begrooting.

ZEGGE
f 15.60

Kasboek nr. 399

VOLDAAN
(Zie betaalsrol aan ommezijde)

De ONTVANGER der gemeente Ohé en Laak
zal betalen aan de aan ommezijde genoemde personen wegens
werkzaamheden opruimen onderdelen vliegtuig
de som van
vijftien gulden en zestig cents

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend en van de vereischte bescheiden voorzien, in de rekening over het jaar 1941 geleden.

Ohé en Laak, 26 augt 1941.

Burgemeester en Wethouders,

, *Burgemeester.*

, *Wethouder.*

N. S. 8815
II

Z. O. Z.

Rekening van 26-08-1941 van de Gemeente Ohé en Laak voor werkzaamheden opruimen onderdelen vliegtuig

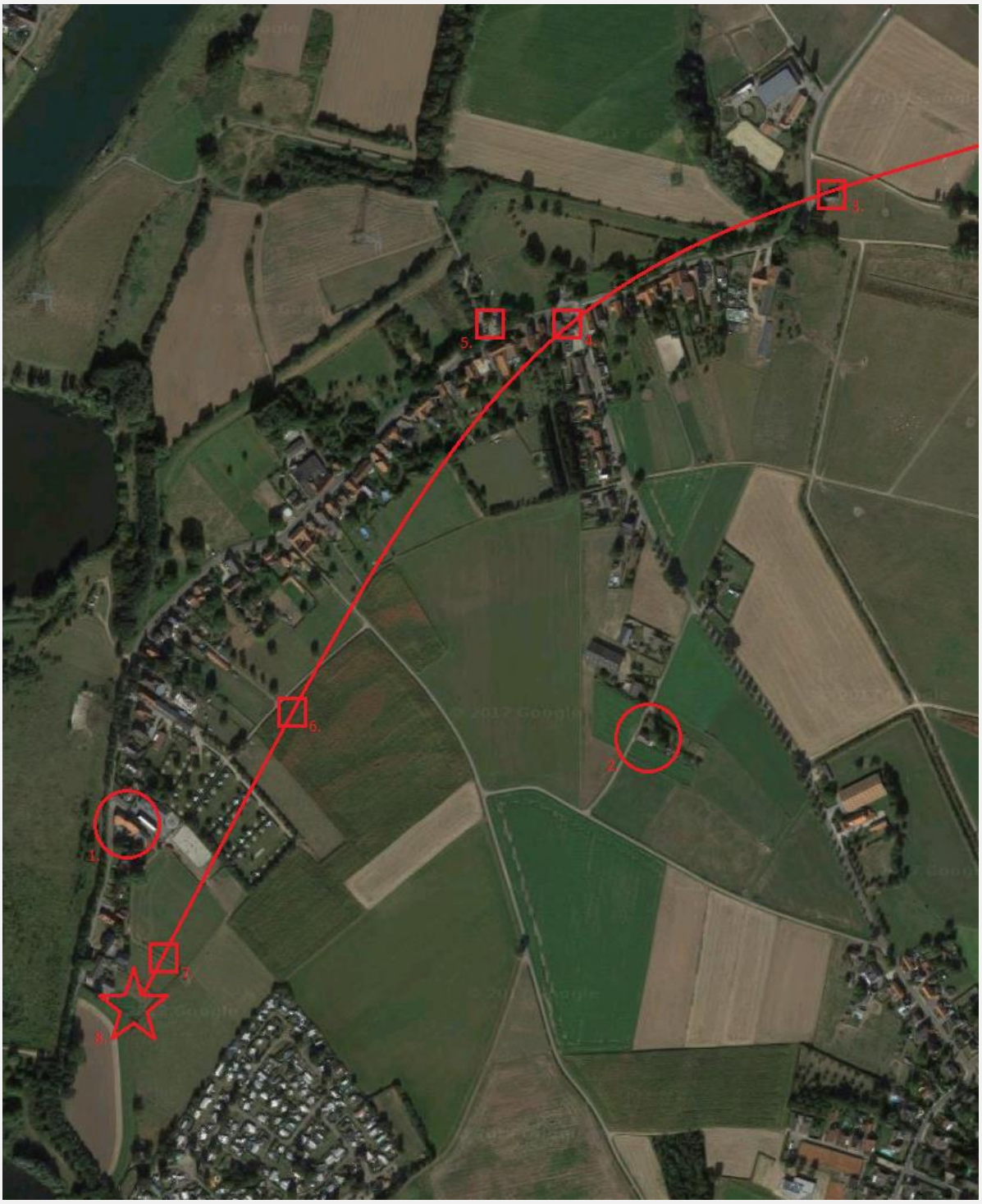

Vliegrichting en locaties brokstukken neergestorte bommenwerper

1. **Boerderij van G.N. Schulpen**
2. **Wehrmachthuisje, Aldeneikerweg 2**
3. **Brokstukken van de vleugel kwamen neer in de canadapopulieren bij de St. Anna-Kapel, de plaats waar nu het Vliegtuigoorlogsmonument staat**
4. **De vleugel bij de familie Graus, thans Hotel Restaurant Lakerhof, Walburgisstraat 3**
5. **Een kleiner stuk van de vleugeltop en een motor voor café Bongaarts, Walburgisstraat 13**
6. **Een brandstoftank achter huis familie Beunen, Moeder Magdalenastraat 8**
7. **De achterste geschutskoepel met het wiel achter huis familie Peulen, Moeder Magdalenastraat 21**
8. **Uitgebrand toestel lag op de kop met de wielen omhoog achter huis familie Peulen, Moeder Magdalenastraat 21**

Voetnoten:

1. In de periode voor de Tweede Wereldoorlog één van de kleinste eenheden van het Nederlandse leger, gelijkwaardig van wat men naoorlogs peloton is gaan noemen. De sterkte was 40 man met aanvullende diensten.
2. Het persoonsbewijs was een identiteitskaart die op aandringen van de Duitse bezetter werd ingevoerd. In april 1941 werden alle Nederlanders van vijftien jaar en ouder verplicht tot het bezit van een persoonsbewijs.
3. Het kanon ' stuk van 6-veld ' was een in 1894 binnen de Nederlandse Artillerie ingevoerde vuurmond met een kaliber van 57 mm.
4. Albert Rutten: 01-07-1906 - 31-12-1966.
5. Lamers, Peter Johannes, dienstplichtig soldaat uit Nieuwenhagen gesneuveld bij de brug van Aasterberg, op 32 jarige, leeftijd, tijdens het vuurgevecht dat zich ontwikkelde na het springen van de brug over het Julianakanaal. Zijn graf bevindt zich op het kerkhof van Nieuwehagen.
6. Royal Air Force, de luchtmacht van het Verenigd Koninkrijk.
7. In de nacht van 16/17 augustus 1941 stortte Whitley V, Z6577, EY-F van het 78ste Squadron, neer in het Lakerveld te Ohé en Laak nadat het door een Duits jachtvliegtuig was aangeschoten. Het vliegtuig was opgestegen van de Engelse basis Middleton St.George (Durham) met als doel de Duitse stad Keulen. Zie: jaarboek 2001, *Engelse bommenwerper stort neer in Ohé en Laak,* G.H.H.L. Laugs, AMICI INSULAE, vrienden van het Eiland in de Maas, Stevensweert / Ohé en Laak.
8. Onderkomen voor de Duitse soldaten die het zoeklicht moesten bedienen. Het huisje was eerst van hout en is later van steen gemetseld. De gemeente Ohé en Laak moest van de bezetter de bouw ervan alsook het onderhoud bekostigen. Na de oorlog is het huisje verbouwd tot woonhuis, adres: Aldeneikerweg 2. Inwoners van Ohé en Laak zagen altijd vier lichtstralen. De drie andere lichtstralen waren afkomstig van de zoeklichten die op het voetbalveld van Pey, Pepinushoeve Maria-Hoop en Bosserhof Berkelaar stonden.
9. Het jachtvliegtuig werd bestuurd door oberleutnant Willi Dimter (23-09-1906 - 16-09-1942) Hij behaalde zeven overwinningen en ligt begraven op het Duitse oorlogskerkhof in Ysselsteyn (AZ-7-163).
10. Royal Canadian Air Force, de luchtmacht van Canada.
11. Pierre Joosten: 02-07-1921 - 02-12-1970.
12. De bemanning van de bommenwerper bestond uit:
    Sergeant - T.A.Sherman - RCAF - 22 jaar - 1e piloot.
    Sergeant - G.L.Olsen - RCAF - 19 jaar - 2e piloot.
    Flight Sergeant - R.Jopling - RAF - 32 jaar - navigator.
    Dit was de vader van Robert John Jopling die op 05-05-2005 het Vliegtuigoorlogsmonument onthulde bij de St. Anna-Kapel.
    Sergeant - D.A.Wilson - RAF - 22 jaar - radio operator / boordschutter.
    Sergeant - D.F.Hawkes - RAF - 25 jaar - radio operator / boordschutter.
13. Op deze plaats ligt tegenwoordig bejaardencentrum Meeuwbeemd, Boerhaavestraat 10.
14. Antoon Thomassen: 20-06-1887 - 05-04-1975.
15. Gerard Damen: 29-01-1902 - 27-01-1973.

Tijdens de samenstelling van dit jaarboek overleed de heer Schulpen.

In dankbare herinnering aan

Sjra Schulpen

echtgenoot van

Lena Schulpen - Smeets †

✶ Roosteren, 20 augustus 1925
† Echt, 10 februari 2018

Na de plechtige uitvaartdienst op 17 februari 2018 in de parochiekerk van O.L.Vrouw Geboorte te Ohé en Laak, hebben wij hem te rusten gelegd op het parochiekerkhof.

Voor uw blijken van belangstelling en medeleven
danken wij u van harte.

Kinderen en kleinkinderen
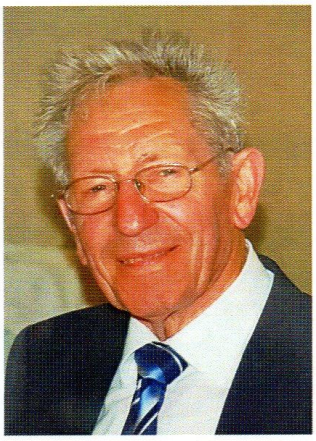
De zeswekendienst wordt gehouden op zondag 18 maart 2018
om 11.00 uur in de parochiekerk te Ohé en Laak.